

Yttrande från Europeiska regionkommittén – En integrerad kulturavsstrategi för Europa

(2015/C 195/04)

Föredragande: Cristina Mazas Pérez-Oleaga (ES/EPP), minister med ansvar för ekonomi, finanser och sysselsättning i Kantabriens regionregering

Referensdokument: Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – En integrerad kulturavsstrategi för Europa

COM(2014) 477 final

I. POLITISKA REKOMMENDATIONER

EUROPEISKA REGIONKOMMITTÉNS STÅNDPUNKT

Mångfald och en integrerad kulturavsstrategi

1. Europeiska regionkommittén ställer sig positiv till meddelandet "En integrerad kulturavsstrategi för Europa", som har den dubbla målsättningen att dels utvärdera kulturavets ekonomiska och sociala spin-off-effekter, dels framhålla att Europa befinner sig vid ett avgörande vägsval, dvs. att man har möjlighet att anta kulturavssektorns utmaningar med hjälp av en övergripande och integrerad strategi. Kommittén välkomnar i synnerhet att man i meddelandet betonar vikten av att ta tillvara möjligheterna att främja smart och hållbar tillväxt för alla och att man uppmanar till att fullt ut utnyttja de EU-medel som avsatts för kulturavet. Europeiska regionkommittén delar kommissionens uppfattning att utbyte av bästa praxis och idéer förutsätter att man från lokal nivå till europeisk nivå upprättar ett närmare och mer samordnat samarbete, och erbjuder sin medverkan i detta syfte.

2. Vi erkänner det framgångsrika arbete som Europarådet sedan länge har bedrivit till förmån för kulturavet, och uppmanar till ett bibehållt nära samarbete när det gäller både lagstiftning och praxis. I samband med ämnet för meddelandet vill kommittén fästa uppmärksamheten på ramkonventionen från Faro om skydd av kulturavet, som omfattar alla former av kulturav som finns i Europa och som tillsammans utgör den gemensamma grunden för minnet, den ömsesidiga förståelsen, identiteten, känslan av samhörighet och kreativiteten⁽¹⁾. Vi följer samtidigt uppmärksamt Unescos världsforum om kultur och kulturella sektorer, vars målsättningar stämmer överens med Europeiska regionkommitténs ståndpunkt att man till fullo måste integrera kultur och kulturav i utvecklingsprogrammet för tiden efter 2015, med full respekt för subsidiaritetsprincipen⁽²⁾.

3. Kommittén framhåller den viktiga roll som alla styresnivåer har genom att aktivt involvera de berörda aktörerna när det gäller att skydda och stödja det europeiska kulturavet och – med hänsyn till 2000-talets utmaningar – när det gäller att utnyttja mångfalden i kulturavet till förmån för den ekonomiska återhämtningen. Enligt Lissabonfördraget ska unionen respektera rikedom hos sin kulturella och språkliga mångfald och sörja för att det europeiska kulturavet skyddas och utvecklas⁽³⁾. Unionen ska bidra till kulturens utveckling i medlemsstaterna med respekt för dessas nationella och regionala mångfald och för subsidiaritetsprincipen, samtidigt som unionen ska framhäva det gemensamma kulturavet⁽⁴⁾. Det är den kulturella, historiska och sociala mångfalden som kommer att ge upphov till morgondagens innovationer inom ekonomi, vetenskap, konst och politik samt i vardagslivet.

⁽¹⁾ Europarådets ramkonvention om kulturavets värde för samhället, Faro, den 27 oktober 2005.

⁽²⁾ Florensförklaringen om "Kultur, kreativitet och hållbar utveckling: forskning, innovation och möjligheter" – Unescos tredje världsforum om kultur och kulturella sektorer (Focus), den 4 oktober 2014.

⁽³⁾ Artikel 3.3 i EU-fördraget.

⁽⁴⁾ Artikel 167 i EUF-fördraget.

4. Kulturarvet utgör en integrerad del av de kulturella och kreativa sektorerna, det utgörs av summan av de materiella, immateriella och naturliga resurser, tillgångar och kunskaper som vi ärvt från det förflutna, och det kan bidra till att forma bilden av kommunerna, städerna och regionerna utåt och ge ett betydande bidrag till att uppnå Europa 2020-strategins mål och stärka den sociala sammanhållningen. Kulturarvet är ett gemensamt värde, en gemensam tillgång, som om det erkänns kan bidra till utvecklingen av en framtidsvision. Att bevara detta arv, nyttja det och säkerställa dess fortbestånd är ett gemensamt uppdrag, ansvar och mål. När det gäller skydd och bevarande av EU-medlemsstaternas kulturarv delar kommittén uppfattningen i meddelandet att man bör betona vikten av artikel 36 i fördraget ⁽⁵⁾, rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål ⁽⁶⁾ samt direktiv 2014/60/EU om återlämnande av kulturföremål som olagligen förts bort från en medlemsstats territorium.

5. Kulturarvets roll undervärderas fortfarande, och andelen statligt stöd som avsätts för mål som rör kulturarvet minskar ständigt. Med tanke på att kulturarvet inte bara har ett ekonomiskt värde och att det kan påverkas av de ekonomiska nedskärningarna måste EU också finna nya sätt att finansiera bevarandet av sitt mycket omfattande kulturarv. Därför välkomnar kommittén de framsteg som kommissionen gjort när det gäller lagstiftningsåtgärder, utvidgningen – inom ramen för moderniseringen av bestämmelserna om statligt stöd – av tillämpningsområdet för den allmänna gruppundantagsförordningen ⁽⁷⁾ till att omfatta stöd till kultur och bevarande av kulturarvet. Genom denna utveckling erkänns dels kulturarvets betydelse som en sysselsättningskapande faktor, dels kulturarvets roll som förmedlare av ett samhälles grundläggande identiteter och värden, två kännetecken som bör beaktas vid tilldelningen av statligt stöd.

6. Kommittén konstaterar att naturarvet är en ouplöslig del av kulturarvet och beklagar att detta inte tas upp i meddelandet. Vi välkomnar därför att kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 ⁽⁸⁾ tydligt erkänner att "Eftersom naturarvet ofta är avgörande för utformningen av det konstnärliga och kulturella arvet, bör bevarande av kulturarvet i den mening som avses i denna förordning anses omfatta även naturarv som är kopplat till kulturarv eller som formellt erkänts av de behöriga myndigheterna i en medlemsstat."

7. Kommittén välkomnar att man i det nyligen ändrade direktivet om miljökonsekvensbedömning (direktiv 2014/52/EU) ⁽⁹⁾ har infört tanken om att även offentliga och privata projekts potentiella inverkan på kulturarvet måste beaktas. Dessa EU-bestämmelser skulle kunna inverka positivt på de lokala och regionala myndigheternas åtgärder på kulturområdet samt på den integrerade utvecklingen och genomförbarheten av skyddet och bevarandet av kulturarvet inom ramen för dessa myndigheters komplexa stadsplaner och planer för territoriell utveckling.

8. ReK vill fästa uppmärksamheten på att förstörelse av kulturell egendom liksom obehöriga utgrävningar och olaglig handel med kulturegendom utgör ett hot mot hållbarheten och skyddet av kulturarvet, och det krävs fortfarande gemensamma insatser mot detta på EU-nivå och internationell nivå. Sådana åtgärder kräver öppna kommunikationskanaler och ett nära samarbete som omfattar såväl EU-medlemsstater som kandidat- och tredjeländer. Kommittén välkomnar införandet av informationssystemet för den inre marknaden (IMI), som upprättades genom förordning (EU) nr 1024/2012, och ser fram emot att det skapas en modul i IMI-systemet som är särskilt anpassad för kulturföremål, vilket bör underlätta genomförandet av direktiv 2014/60/EU.

⁽⁵⁾ Artikel 36 i fördraget tillåter förbud eller restriktioner av import, export eller transitering av varor som motiveras av intresset att skydda nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde.

⁽⁶⁾ Rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål innehåller bestämmelser för att säkerställa att export av kulturföremål underkastas enhetlig kontroll vid gemenskapens yttre gränser. Kulturföremål omfattar bland annat föremål som direkt härrör från utgrävningar, fynd eller arkeologiska fyndplatser i en medlemsstat.

⁽⁷⁾ Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget (för investeringsstöd för kultur och bevarande av kulturarvet: 100 miljoner euro per projekt, för driftstöd för kultur och bevarande av kulturarvet: 50 miljoner euro per företag).

⁽⁸⁾ Skäl 72.

⁽⁹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/52/EU av den 16 april 2014 om ändring av direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt.

9. Kommittén anser att kommissionen på ett effektivt sätt bör åtgärda bristen på EU-täckande uppgifter om kulturarvets bidrag till den ekonomiska tillväxten och den sociala sammanhållningen. Vi uppmanar därför till att man inrättar en europeisk databas, som de olika projekt som utvecklats för detta ändamål skulle kunna bidra till⁽¹⁰⁾. Kommittén förespråkar också en utveckling av standarder som kan ligga till grund för vissa kostnads-nyttoanalyser, som kan visa omfattningen av kulturarvets ekonomiska och sociala bidrag genom att framhålla de faktiska fördelarna av detta arv som en utgångspunkt för ytterligare bevarandeåtgärder.

10. Kommittén stöder den öppna samordningsmetoden inom ramen för den europeiska agendan för kultur, eftersom den strukturerar kultursamarbetet med hjälp av strategiska mål och underlättar kommunikationen mellan medlemsstaterna, spridningen av god praxis och det ömsesidiga lärandet. Vi rekommenderar att man i samarbete med kommissionen undersöker möjligheten att kommittén från och med 2015 kan vara företrädare i de arbetsgrupper som föreskrivs i den nya handlingsplanen för kultur. Dessutom bör de nationella företrädarna systematiskt samråda med lokala och regionala aktörer, för att kunna framställa frågorna på ett så vederhäftigt sätt som möjligt⁽¹¹⁾ och se till att sakkunskapen, kunskaperna och erfarenheterna på lokal och regional nivå samt kreativa och nyskapande förslag beträffande resultaten inom nyckelområden utnyttjas genom att god praxis sprids.

Kulturarv och identitet

11. Kulturarvet utgör en hörnsten i den lokala, regionala, nationella och europeiska identiteten. Att bevara och skydda det samt att stärka den sociala identiteten på lokal och regional nivå är grundläggande faktorer för hållbarhet som kommer att säkerställa att gemenskapsvärdena bevaras för framtida generationer och att traditionella särdrag och kunskaper fortlever. Kulturarvet är inriktat på samhället och spelar en framträdande roll i kampen mot fattigdom och social utestängning, eftersom det är en källa till ekonomisk utveckling och social sammanhållning. Samtidigt bör förtrogenhet med kulturarvet på lokal och regional nivå ingå i alla läroplaner inom den formella utbildningen.

12. De lokala kulturarvsvärdena – konstnärligt, litterärt, audiovisuellt och arkitektoniskt skapande, kreativt arbete, samtida kultur, hantverk, folklore, arkeologiskt, historiskt, religiöst och etnografiskt arv, dialekter, musik, livsmedel och gastronomi, särdrag i fråga om landskap och natur, traditionell sakkunskap och traditionella kunskaper, kunnande, levande traditioner osv. – är nära kopplade till identiteten, som är förankrad i samhällenas materiella och immateriella arv och naturarv. Kommittén upprepar att kulturutveckling på lokal nivå stärker den lokala identiteten och särprägel, och kombinationen av de olika identiteterna bidrar till att utifrån ömsesidig respekt bygga upp ett gemensamt kulturarv. De kulturprodukter som därigenom skapas får ett unikt lokalt värde. Dessa kulturella faktorer är även viktiga på EU-nivå⁽¹²⁾.

13. Det är det immateriella kulturarvet som bestämmer en regions identitet, och utnyttjandet av det främjar den regionala utvecklingen. Inom ramen för gränsöverskridande och transnationella samarbeten finns det många exempel på god praxis när det gäller att utarbeta strategier som bygger på immateriella kulturtillgångar. Genom att inrikta sig på det som är unikt och speciellt riktar de uppmärksamheten på det som vi kan vara stolta över, och förstärker samtidigt den lokala eller regionala attraktionskraften vad gäller företagens konkurrenskraft⁽¹³⁾ samt bidrar till att skapa arbetstillfällen.

14. Bevarandet av kulturarvet bidrar faktiskt till utvecklingen av en känsla av identitet genom att skapa medvetenhet om arvets värden, främja en känsla av samhörighet, koppla det till begrepp som rör platsutveckling och uppmanar själva värdesättandet av dem. Detta kan bidra till utvecklingen av det sociala partnerskapet och de offentlig-privata partnerskapen, medan de ständiga insatserna för att bevara kulturarvet kan skapa arbetstillfällen och gynna den sociala ekonomin. I detta avseende anser kommittén att det finns skäl att utbyta erfarenheter med andra länder i fråga om inventering och övergripande skydd av det lokala kulturarvet.

⁽¹⁰⁾ Projektet "Cultural Heritage Counts for Europe: Towards a European Index for Valuing Cultural Heritage", som nämns i kommissionens meddelande, kan ge ett ändamålsenligt bidrag till insamlingen på EU-nivå av uppgifter om de berörda frågorna genom att inom ramen för en europeisk kartläggning sammanställa resultaten av forskningen på nationell, regional, lokal och/eller sektoriell nivå.

⁽¹¹⁾ CdR 2391/2012 fin.

⁽¹²⁾ CdR 2391/2012 fin.

⁽¹³⁾ Ett exempel på transnationellt samarbete är projektet "Cultural Capital Counts" (2011–2014), som samlar tio regioner i sex centraleuropeiska länder med det gemensamma målet att främja den regionala utvecklingen med hänsyn tagen till traditioner, kunskaper och kunnande och att uppvärdera sitt kulturarv inom ramen för denna samverkan. Projektet, som medfinansieras genom Eruf, genomförs inom ramen för programmet "Central Europe".

Kulturarvet som en ekonomisk tillgång

15. Det är viktigt att politiken för hållbar utveckling av kulturarvet ger positiva effekter på kort, medellång och lång sikt när det gäller att förbättra den ekonomiska situationen och livskvaliteten i den berörda regionen. Kulturarvet kan utgöra en drivkraft för planeringen av en inkluderande lokal och regional utveckling och utvecklingen av kreativa sektorer, och bidrar till den ekonomiska tillväxten genom att öka tillgången till kulturföremål. Ett viktigt inslag i konkurrenskraften är öppenhet för innovativa lösningar i syfte att bevara kulturarvet, även sådana som genomförs i offentlig-privata partnerskap.

16. Sektorn för kulturarv, kultur, kreativitet och de flaggskeppsinitiativ som hänger samman med dessa måste integreras bättre i den reviderade Europa 2020-strategin och man måste se till att i strategin beakta faktorer som vittnar om att kulturarvet bidrar till ekonomin.

17. Kommittén anser att man i budgeten för EU:s nya fonder (t.ex. Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf), Europeiska socialfonden (ESF), Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) och Europeiska fiskerifonden (EFF)) och program (t.ex. programmet Kreativa Europa och det sjunde ramprogrammet) måste sätta av mer resurser för kulturella och kreativa sektorer med en koppling till kulturarvet. Vi gläder oss också åt att kulturarvet integreras bättre i EU:s nya budgetram (2014–2020). Vi är särskilt nöjda med kartläggningen av kulturarvsrelaterade åtgärder i EU:s politiska strategier och program⁽¹⁴⁾. Vi anser att EU:s resurser till fullo bör utnyttjas för att utarbeta och genomföra lokala och regionala strategier med kreativa och innovativa målsättningar. Det är dessutom av yttersta vikt att man skapar bästa möjliga samverkans effekter mellan de europeiska fonderna och programmen så att de blir effektiva och verksamma. Kommissionen bidrar till detta genom sina riktlinjer avseende samordningen, samverkans effekterna och komplementariteten mellan struktur- och investeringsfonderna, Horisont 2020 och andra EU-program inom forskning, innovation och konkurrenskraft som kommissionen förvaltar direkt⁽¹⁵⁾.

18. Inom ramen för utvecklingen av den regionala ekonomin och strategierna och programmen för regional, territoriell och urban utveckling rekommenderas det varmt att man tar hänsyn till: bevarandet av kulturer och kulturresurser som är bärare av värderingar, till vilken belastning miljön och regionerna klarar av, och till olika miljöskyddsöverväganden. Ingrepp, åtgärder och verktyg som sätts in med respekt för miljön och naturen och som är effektiva ur energisynpunkt – och som kan förebygga effekterna av katastrofer som orsakas av naturen (t.ex. översvämningar) eller människan – har en viktig roll när det handlar om att lindra klimatförändringarnas återverkningar och när det gäller effektiviteten i en utveckling som grundar sig på lokala och regionala tillgångar.

19. Det är viktigt att man utnyttjar utvecklingen av anläggningar i kulturarvssyfte. Denna kan ge kulturobjekt nya funktioner inom ramen för stadsförnyelse och med hjälp från de små och medelstora företagen bidra till sysselsättning och nya arbetstillfällen. Den professionella trovärdigheten i samband med restaurering av byggnader ökar när man inte bara utnyttjar traditionella material utan även traditionella och moderna tekniker. Denna kunskap, liksom själva byggnadsminnet, måste bevaras och föras vidare inom ramen för yrkesutbildningen. Det kommer att finnas en efterfrågan på utbildad och specialiserad personal på marknaden. På lokal och regional nivå finns det en mängd exempel på god praxis för hur man stöder och främjar en kreativ miljö, utnyttjar de möjligheter som den kulturella mångfalden skapar samt integrerar kulturstrategier i den lokala och regionala utvecklingen i syfte att uppfylla målsättningarna i Europa 2020-strategin, och Europeiska regionkommittén bidrar till spridningen av kunskap och utbytet av erfarenheter i frågan. Dessa strategier och modeller främjar utvecklingen av ett hållbart kulturellt ekosystem och stimulerar en kreativ företaganda.

20. Kommittén ställer sig positiv till att kommissionen, när det handlar om kulturarvets ekonomiska värde, framhåller den europeiska byggnadsindustrin och investeringar i historiska miljöer, som skapar arbetstillfällen och bidrar till att nya ekonomiska aktiviteter startas. Vi uppmanar de lokala och regionala myndigheterna att delta i förvaltningen av det arkitektoniska kulturarvet och de historiska byggnaderna, som i många fall är offentliga, och att utnyttja dem på olika sätt, så att man genererar intäkter och ser till att byggnaderna underhålls och bevaras. Det europeiska kulturhuvudstadsprogrammet är också ett viktigt bidrag från EU:s sida till bevarandet och omdimensioneringen av det arkitektoniska kulturarvet, som gör det möjligt att väcka nytt liv i ett visst antal historiska platser och stadsdelar samtidigt som man förvaltar och diskuterar det industriella kulturarvet och industriområdena.

⁽¹⁴⁾ Europeiska kommissionen – Mapping of Cultural Heritage actions in European Union policies, programmes and activities, http://ec.europa.eu/culture/library/reports/2014-heritage-mapping_en.pdf

⁽¹⁵⁾ Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes – Guidance for policy-makers and implementing bodies, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_en.pdf

21. De lokala och regionala myndigheterna måste, som den nivå som står närmast befolkningen, ta på sig en ledarroll när det handlar om att utveckla ett ansvar för att skydda bebyggd miljö och naturmiljö, att åstadkomma en positiv mentalitetsförändring och att mobilisera befolkningen i denna fråga. Regelbunden inspektion av byggnadsarbets skick bör vara allmän praxis, och myndigheterna bör också uppmuntra spridningen av underhållspraxis samt utbilda tjänstemän och ägarna till byggnadsminnena.

22. I politiken för små och medelstora företag måste man på alla nivåer ta hänsyn till och arbeta med de olika företagsmodeller som finns så att man skapar så många nya arbetstillfällen som möjligt och hållbar ekonomisk tillväxt (t.ex. den kulturella och kreativa sektorn) ⁽¹⁶⁾.

23. På alla områden som rör kulturarvet bör man uppmuntra deltagande av privatkapital. Detta förutsätter både skatteincitament och att man skapar en allmän opinion som känner ett ansvar för att bevara det materiella och immateriella kulturarvet. Den privata sektorn spelar ofta en viktig roll när det handlar om att främja kultur inom ramen för företagets sociala ansvar, genom donationer eller andra former av stöd, medan de lokala och regionala myndigheterna kan bidra till att skapa en miljö som främjar ett optimalt utnyttjande av detta stöd ⁽¹⁷⁾.

Kulturturism

24. Kommittén är övertygad om att kulturarvet är en stark drivkraft för en lokal och regional utveckling som omfattar hela befolkningen och att det uppstår stora materiella värden genom främjandet av en kulturturism som är hållbar, högkvalitativ och ansvarsfull, där utvecklingen grundar sig på det materiella och immateriella kulturarvet i lokalsamhällen och regioner. Europeiska regionkommittén anser att det är av avgörande betydelse att man redan i dag skapar samverkans effekter mellan strategierna för hållbar turism och de lokala och regionala kreativa och kulturella sektorerna för att stödja den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen samt underlätta tillgången till kultur.

25. Kommittén pekar emellertid på vikten av att uppnå en lämplig balans mellan kulturturismens expansion och skyddet av kulturarvet.

26. När det gäller utnyttjandet av kulturarvets multifunktionella potential vill vi framhålla kulturlederna som inom ett land och bortom dess gränser, med befolkningens och alla berörda aktörers medverkan, utgör ett värdefullt bidrag till spridningen av de lokala och regionala kulturella värderingarna samtidigt som de på ett komplext sätt bidrar till sysselsättningen och skapandet av arbetstillfällen och gör det möjligt för företag att fungera (t.ex. tillverkning och transport av lokala produkter, logi samt restauranger). De leder som skapas enligt den tematiska organisationsprincipen ⁽¹⁸⁾ – som en förbindelselänk – kopplar ofta samman mindre kända resmål, kommuner och byar och stärker på så sätt mångfalden i utbudet för turisterna och kulturarvets synlighet på landsbygden (arkitektur, landskap, gastronomiska traditioner, immateriellt kulturarv). Kulturleder (vandringsleder, cykelleder etc.) bidrar också på ett viktigt sätt till att förbättra folkhälsan.

27. Inom ramen för kulturturism kopplad till gastronomi betraktas lokala specialiteter som ett viktigt kulturinslag som lockar turister tack vare lokala och traditionella livsmedel och jordbruksprodukter. Hållbar livsmedelsproduktion och åtgärder för att skydda det lokala och regionala kulinariska arvets mångfald bidrar till att skapa nya hållbara arbetstillfällen som kan spela en viktig roll för den lokala och regionala tillväxten och sammanhållningen.

⁽¹⁶⁾ CdR 151/2011 fin.

⁽¹⁷⁾ CdR 401/2011 fin.

⁽¹⁸⁾ Vi har t.ex. Sissi-leden (genom Österrike, Tyskland, Ungern och Italien) som knyter samman slott, herrgårdar, parker och kaféer med anknytning till drottning Elisabeth av Ungern.

28. Kommittén framhåller det stora mervärde som de europeiska territoriella samarbetsprogrammen har för det gränsöverskridande bevarandet och stödet till kulturarvet: när gränserna avskaffats ökar de synligheten hos Europa och dess regioner, städer och kommuner genom lokalt och regionalt samarbete. När det gäller kulturturen främjar de handeln med lokala produkter och när det gäller de kreativa sektorerna gör de det möjligt att utbyta kompetens och kunskap, stärka den regionala ekonomin och skapa nya avsättningsmöjligheter. De bidrar till att förhindra att traditionell kompetens och traditionella hantverk går förlorade till följd av de demografiska utmaningarna⁽¹⁹⁾. Det är viktigt att de makroregionala utvecklingsstrategierna inom ramen för det transnationella samarbetet också kan bidra till den sociala, ekonomiska och territoriella sammanhållningen genom att omvandla värdena i det europeiska kulturarvet till en produkt inom turistnäringen och genom att innovativa och kreativa lösningar genomförs.

Kulturarvet i informationssamhället

29. En av utmaningarna i den digitala agendan för Europa är arbetet med att digitalisera kulturarvet och de historiska monumenten i Europa, göra dem tillgängliga på nätet och bevara dem för framtida generationer. Framsteg har redan gjorts på detta område⁽²⁰⁾. När man tänker över den övergripande strategin för kulturarvet och kulturarvets roll bör man försöka nå ut till en både bred och ny publik genom att utnyttja teknikens möjligheter och använda de nya kommunikationsverktygen. Detta främjar skapandet av gemenskaper, utbyte och ökade kunskaper, kulturella aktiviteter, inlärning och forskning. Digitaliseringen och den nya tekniken skapar samtidigt innovationsmöjligheter som förbättrar konkurrenskraften. De kreativa och innovativa sektorerna och det kulturmaterial som digitaliseras och ställs till deras förfogande förstärker varandra.

30. När det gäller kulturarvet spelar museer, bibliotek och arkiv en viktig roll för att stärka sammanhållningen inom unionen. I 2000-talets informationssamhälle bör man diskutera de lokala bibliotekens roll och framtid – i många medlemsstater finansieras och förvaltas de av de lokala myndigheterna – med tanke på tillgången till och spridningen av kunskap om kulturarvet. När man utformar innehållet i nya tjänster och digitala medier bör man inte bara ta hänsyn till ekonomiska parametrar utan också till de sociala och kulturella behoven⁽²¹⁾. Konferenser, utbildningar och studiebesök som genomförs inom ramen för vänortssamverkan kan bidra till utbyte av erfarenheter av att söka moderna lösningar och till utbyte av god praxis.

31. EU:s projekt har en viktig roll att spela när det handlar om att främja digitaliseringen. Europeana är en viktig plattform som samlar innehåll på nätet från europeiska bibliotek, museer och arkiv för att alla via internet ska få tillgång till Europas kulturella och vetenskapliga arv. Frågorna om upphovsrätt och förtydligandet av rättigheter på internet är fortfarande en utmaning och kommittén ställer sig positiv till att man fastställer en rättslig ram för digitaliseringen.

32. Filmvetenskap och filmproduktionen är som källa till information om det europeiska samhället en del i det europeiska kulturarvet och man bör i detta sammanhang bättre utnyttja den industriella och kulturella potential som finns i dem. Det finns fortfarande hinder för arbetet med att digitalisera och lägga ut filmer på internet⁽²²⁾. Biograferna spelar dessutom en viktig roll vid återgivningen av varje folks kultur och civilisation. Eftersom den digitala revolutionen och den finansiella bördan kan leda till permanenta förändringar för den lokala och regionala industrin vill kommittén återupprepa sin begäran om gemensamma insatser och samarbete för att förhindra att småbiografer försvinner⁽²³⁾. Vi uppmanar de lokala och regionala myndigheterna att utnyttja EU-medel avsedda för modernisering av kvartersbiografer.

⁽¹⁹⁾ Till exempel "hantverksakademien" (Ungern – Slovenien): Det är den utsatta situationen för hantverksyrkena som gett upphov till detta projekt. Deltagarna i detta slags utbildningar blev allt färre och vissa yrkes- och hantverksskolor stängdes. Projektet har vänt denna utveckling, skapat nya möjligheter för ungdomar och bidragit till att bevara kulturarvet med deltagande av ett tusental företagare.

⁽²⁰⁾ *Survey Report on Digitisation in European Cultural Heritage Institutions 2014* – det tematiska nätverket Enumerate (januari 2014).

⁽²¹⁾ CdR 104/2010 fin.

⁽²²⁾ Fjärde rapporten om "Implementation of the 2005 European Parliament and Council Recommendation on Film Heritage Progress report 2012-2013" [genomförandet av Europaparlamentets och rådets rekommendation från 2005 om filmvetenskap och konkurrenskraften i därtill kopplade branscher, lägesrapport 2012-2013].

⁽²³⁾ CdR 293/2010 fin.

33. Kommittén understryker betydelsen av att inom utbildningssystemet förvärva digitala färdigheter redan i tidig ålder, så att den unga generationen kan dra full nytta av de nya sätten att ta del av kultur och förbereda sig bättre för framtida yrken, framför allt genom att hjälpa dem och en stor del av samhället att hantera konsekvenserna av övergången till digital teknik ⁽²⁴⁾.

Integration av kulturarvet i samhället

34. Europeiska regionkommittén välkomnar att man i meddelandet erkänner resultaten av EU:s program och initiativ för att göra allmänheten medveten om kulturarvets samhällsvärde och främja interkulturell dialog. Det europeiska kulturarvsmärket och Europeisk kulturhuvudstad är initiativ som lyfter fram de europeiska kulturernas rikedom, mångfald och gemensamma drag ⁽²⁵⁾. De städer som ansöker måste utarbeta ett specifikt kulturprogram på grundval av de tillgängliga lokala och regionala resurserna och ge det en stark europeisk dimension, med en långsiktig positiv inverkan på kultursektorn och orten i fråga ⁽²⁶⁾. Kommittén påminner om att samhällets syn på det europeiska kulturarvet som en utvecklingsfaktor gör det möjligt att införa standardiserade indikatorer i EU, så att man kan mäta sektorns effekter för den lokala och regionala ekonomin och för skapandet och bevarandet av arbetstillfällen.

35. Europeiska regionkommittén anser att inrättandet av ett "europeiskt kulturarvsår" i enlighet med förslaget från Europeiska unionens råd ⁽²⁷⁾ kan bidra till att öka kunskaperna om det europeiska kulturarvet hos en bredare allmänhet.

36. Kommittén lyfter fram betydelsen av Europeiska unionens kulturarvspris (Europa Nostra-utmärkelsen), som instiftades i syfte att belöna framstående insatser för att bevara Europas kulturarv och sprida tekniska framsteg på hög nivå. Priset uppmuntrar engagerade medborgare, det civila samhället, lokala och regionala myndigheter, privata stiftelser och företag att arbeta för att rädda historiska monument och platser. Det nya programmet "Kreativa Europa" bidrar också till detta mål, genom att särskilt rikta in sig på den gränsöverskridande verksamheten inom de kulturella och kreativa sektorerna ⁽²⁸⁾.

37. ReK anser att påföljderna för vandalism av minnesmärken, miljön och dess konstnärliga inslag samt arkeologiska fyndplatser ytterligare bör skärpas.

38. Kommittén ansluter sig till ståndpunkten att forskning om kulturarvet bidrar till att bevara, utveckla och främja det. Det sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling, initiativen för gemensam programplanering och Horisont 2020-programmet kan trygga det europeiska kulturarvets dynamik och fortlevnad genom att främja forskning och innovation som syftar till att motverka klimatförändringar samt naturhot och naturkatastrofer. Kommittén välkomnar det ramverk och den agenda för forskning och innovation på kulturarvsområdet som kommer att lanseras inom kort, och begär i detta sammanhang att en samarbetsmekanism ska inrättas i partnerskap med de lokala och regionala myndigheterna.

39. Kulturföremål och kulturtjänster måste göras tillgängliga för alla genom att man minskar ojämlikheten i möjligheter mellan rika och fattiga, stadsbor och landsbygdsbefolkning, unga och gamla samt för personer med funktionsnedsättning. Åtgärderna för att minska ojämlikheten kommer bara att ge resultat om de genomförs med stöd och medverkan av de berörda personerna och om möjligheterna att få tillgång till färdigheter utökas. Lika möjligheter är en grundläggande förutsättning för kulturell demokrati.

40. Det är viktigt att den unga generationen lär känna sitt eget materiella och immateriella arv, förstår varför det är viktigt att skydda det och bidrar till främjandet av kulturföremål (t.ex. inom ramen för de europeiska kulturarvsdagarna). Tack vare dessa kunskaper kommer man att kunna upprätta partnerskap för ett hållbart utnyttjande av kulturarvet och en medveten användning av miljön. Inom ramen för de europeiska kulturarvsdagarna bör temaveckans innehåll fastställas så att det bildas ett nätverk mellan de lokala myndigheternas kulturverksamhet.

⁽²⁴⁾ CdR 2391/2012 fin.

⁽²⁵⁾ CdR 191/2011 fin.

⁽²⁶⁾ CdR 2077/2012 fin.

⁽²⁷⁾ Rådets slutsatser om delaktighetsbaserad styrning av kulturarvet (EUT C 463/01, 23.12.2014)
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=OJ:C:2014:463:TOC>

⁽²⁸⁾ CdR 401/2011 fin.

41. Frivilligverksamhet är en lovande form för lokalbefolkningens deltagande och pr-utveckling. Denna verksamhet spelar en viktig roll när det gäller att förvärva kunskap och väcka intresset för kultur samt bidrar till att förebygga marginalisering av utsatta grupper i samhället.

Samarbete och en deltagandebaserad strategi

42. För att trygga kulturarvets fortlevnad, utveckling och synlighet är det viktigt att kulturarvskedjans inneboende värden skyddas och utnyttjas på ett hållbart sätt samt att de lokala och regionala myndigheterna och de institutioner som ansvarar för utbildning, kultur och kulturarv samarbetar och utvecklas, helst på ett systematiskt sätt. Detta skulle kunna vara nyttigt för att ge allmänheten begriplig information. Samarbete är liktydigt med att skapa förtroende, upprätta kontakter mellan folken och se till att man finner gemensamma lösningar på gemensamma utmaningar.

43. Kommittén understryker den viktiga roll som gränsöverskridande vänortssamverkan spelar för ömsesidig, interaktiv och erfarenhetsbaserad kunskap om det lokala och regionala kulturarvet och dess mångfald, tack vare invånarnas aktiva deltagande. I detta sammanhang framhåller vi mervärdet på EU-nivå av programmet "Ett Europa för medborgarna" när det gäller att inrätta program för vänortssamverkan och nätverk av städer. Genom minnesprojekt med en europeisk dimension uppmuntrar programmet tolerans och en bättre förståelse av EU:s historia och mångfald, och det skapar ett band mellan Europa och medborgarna. Europeiska regionkommittén välkomnar också att detta program bibehålls i EU:s nya budgetram⁽²⁹⁾.

44. Man bör belöna bästa praxis i fråga om det kulturarvsskydd som partnerskap och samarbete mellan lokala myndigheter ger upphov till. Detta skulle även bidra till stärkandet av EU:s identitet.

45. Det är viktigt att man på landsbygdskommuns- och stadsnivå inrättar och aktiverar tematiska samarbeten på kulturarvsområdet samt uppmuntrar ett aktivt deltagande av alla berörda aktörer i beslutsfattandet i syfte att främja en effektiv deltagandebaserad styrning. Kommittén framhåller värdet och vikten av flernivåstyre⁽³⁰⁾, som bland annat underlättar spridningen av bästa praxis när det gäller kulturarvspolitik, utvecklingen av deltagardemokratien, det ömsesidiga lärandet, framväxten av nya former för partnerskap och dialog samt effektiviteten och samstämmigheten i den sektorspolitik som rör kulturarvet.

46. Att uppvärdera kulturens och kulturarvets betydelse är en långsiktig process som rör alla aktörer i samhället. Europeiska regionkommittén anser att mentaliteten enbart kommer att kunna ändras om man lyckas se till att en ännu större del av befolkningen känner sig berörd, t.ex. genom minskad social ojämlikhet, utveckling av lokalsamhällen, ökade möjligheter till deltagande i samhället, skapande av öppenhet gentemot nyheter och utveckling av den förmåga som krävs för att utforma, lära sig om och uppskatta innovationsfärdigheter och kulturvärden. Det är ett gemensamt ansvar att med deltagande av alla aktörer trygga förvärvandet av de konkurrenskraftiga kunskaper och den konkurrenskraftiga kultur som krävs för att de utmaningar som unionen står inför ska kunna antas. I detta sammanhang välkomnar och stöder ReK punkt 28 i rådets (utbildning, ungdom, kultur och idrott) slutsatser av den 25 november 2014 om att man bör överväga ett europeiskt kulturarvsår. Detta skulle bidra till att man uppnår de gemensamma målen på europeisk nivå.

47. Europeiska regionkommittén understryker den viktiga roll som kulturen kan spela i utrikesfrågor för att övervinna skillnader och för att erkänna befolkningarnas gemensamma värden. Kommittén uppmanar därför till ett bättre synliggörande av de kulturella relationerna på hög nivå och noterar ansträngningarna på senare tid för att inbegripa kulturdiplomatin i EU:s yttre förbindelser, särskilt genom den förberedande åtgärden Kultur i EU:s yttre förbindelser.

48. Europeiska regionkommittén framhåller behovet av att även stärka samarbetet i kampen mot olaglig handel med kulturföremål. Kommittén uppmanar därför medlemsstaterna att ratificera Unescos konvention från 1970 och Unidroitkonventionen från 1995, samt garantera att de förverkligas genom en adekvat anpassning av den nationella rätten och genom att polisen och tullkontrollerna vid EU:s gränser förstärks.

Bryssel den 16 april 2015

Europeiska regionkommitténs
ordförande

Markku MARKKULA

⁽²⁹⁾ Rådets förordning (EU) nr 390/2014 om inrättande av programmet "Ett Europa för medborgarna" för perioden 2014–2020.

⁽³⁰⁾ Stadga om flernivåstyre i Europa.